

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN
NGUYỄN CHÍ HÒA

NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

***Nội dung và phương pháp
giảng dạy ngữ pháp tiếng việt thực hành***

PGS.TS. NGUYỄN CHÍ HOÀ

**NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP
GIẢNG DẠY NGŨ PHÁP
TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH**

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

MỤC LỤC

	Trang
Lời nói đầu	1
Phần một	
 NGŨ PHÁP VÀ GIẢNG DẠY NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH	3
1.1. Ngữ pháp	3
1.2. Các loại ngữ pháp	5
1.3. Ý nghĩa - Ngữ pháp và thực tế sử dụng	8
1.4. Ngữ pháp và tính đúng ngữ pháp	11
1.5. Quy tắc và “phát ngôn đúng quy tắc lời nói”	13
2.1. Vai trò và vị trí của ngữ pháp trong giảng dạy một ngoại ngữ	25
2.2. Các quy luật cơ bản của việc lĩnh hội ngữ pháp trong giảng dạy ngoại ngữ	29
2.3. Kỹ năng sơ đồ hoá và sản sinh ngữ pháp	33
2.4. Mục đích và nội dung giảng dạy ngữ pháp như một ngoại ngữ	34
2.5. Hình thành kỹ năng sản sinh ngữ pháp	39
2.5.1. Làm quen với ngữ liệu ngữ pháp trong quá trình học tập	40
2.5.2. Luyện tập sử dụng các ngữ liệu ngữ pháp	44

2.5.3. Hình thành kỹ năng sơ đồ hoá các hiện tượng ngữ pháp	47
2.6. Ngữ pháp thực hành giao tiếp	50
Phần hai	
NỘI DUNG NGỮ PHÁP TRONG GIẢNG DẠY TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH	53
Chương một	
CHƯƠNG TRÌNH VÀ XÂY DỰNG CHƯƠNG TRÌNH NGỮ PHÁP TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH	53
1.1. Những vấn đề chung về chương trình và xây dựng chương trình	53
1.2. Các bước xây dựng một chương trình	59
Chương hai	
NỘI DUNG NGỮ PHÁP TRONG CHƯƠNG TRÌNH GIẢNG DẠY TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH	65
2.1. Chương trình giảng dạy tiếng Việt như một ngoại ngữ (phần chung)	65
2.2. Phần cụ thể cho từng loại trình độ	68
2.2.1. Trình độ sơ cấp I (A1)	68
2.2.2. Trình độ sơ cấp II (A2)	74
2.2.3. Trình độ trung cấp I (B1)	81
2.2.4. Trình độ trung cấp II (B2)	89
2.2.5. Trình độ cao cấp (C)	96
2.2.6. Trình độ hoàn thiện (D)	104

Phần ba

PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH 119

Chương một

DẠY CÁC QUY TẮC NGŨ PHÁP THEO CÁCH TIẾP CẬN DIỄN DỊCH 123

1.1. Khái niệm diễn dịch 123

1.2. Quy tắc và việc giải thích quy tắc 126

1.3. Bài học ví dụ 129

Chương hai

DẠY NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT THEO CÁCH TIẾP CẬN QUY NẠP 153

2.1. Khái niệm quy nạp và dạy tiếng Việt
bằng phương pháp quy nạp 153

2.2. Phương pháp quy nạp trong lý luận và thực tiễn 154

2.4. Bài học ví dụ 171

Chương ba

DẠY NGŨ PHÁP QUA NGŨ CẢNH 203

3.1. Khái niệm ngữ cảnh và các loại ngữ cảnh 203

3.2. Nguồn văn bản 211

3.3. Bài học ví dụ 214

Chương bốn

LUYỆN TẬP TÍNH CHÍNH XÁC VÀ TÍNH THÀNH THẠO TRONG THỰC HÀNH NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT 225

4.1. Thực hành ngữ pháp tiếng Việt 225

4.1.1. Tính chính xác	256
4.1.2. Tính thành thạo	259
4.1.3. Sắp xếp lại	262
4.2. Bài học ví dụ	264
Chương năm	
HỆ THỐNG BÀI TẬP NGỮ PHÁP	
TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH	291
5.1. Bài tập và hệ thống bài tập	291
5.2. Cơ sở lý luận, nguyên tắc và yêu cầu đối với hệ thống bài tập	297
5.3. Hệ thống bài tập ngữ pháp tiếng Việt	303
5.3.1. Bài tập làm quen và củng cố ngữ liệu ngữ pháp	303
5.3.1.1. Làm quen và củng cố ngữ liệu ngữ pháp	304
5.3.1.2. Bài tập ví dụ áp dụng cho bước làm quen và củng cố hiện tượng ngữ pháp mới	306
5.3.2. Bài tập luyện thực hành ngữ pháp	307
5.3.2.1. Bài tập bắt chước	307
5.3.2.2. Bài tập thay thế	308
5.3.2.3. Bài tập cải biến	309
5.3.3. Bài tập áp dụng ngữ liệu ngữ pháp trong lời nói	310
TÀI LIỆU THAM KHẢO	315

LỜI NÓI ĐẦU

Khoa Việt Nam học và Tiếng Việt thuộc Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội có sứ mạng phải trở thành trung tâm hàng đầu của cả nước về lĩnh vực này. Mặt khác, trong xu hướng toàn cầu hoá hiện nay, càng ngày càng có nhiều người nước ngoài và người Việt ở nước ngoài học tập, nghiên cứu và giảng dạy tiếng Việt. Cuốn sách này được xuất bản nhằm góp phần thực hiện sứ mạng quan trọng và thực tế khách quan đó.

Nhiệm vụ của cuốn sách này là nghiên cứu nội dung và phương pháp giảng dạy ngữ pháp tiếng Việt thực hành. Nó trả lời cho câu hỏi: Dạy ngữ pháp tiếng Việt thực hành như một ngoại ngữ là dạy cái gì và dạy như thế nào?

Đối tượng chủ yếu được hướng đến của cuốn sách là các giảng viên dạy tiếng Việt thực hành cho đối tượng là sinh viên nước ngoài hay những người học tiếng Việt như là ngôn ngữ thứ hai, và sinh viên năm cuối ngành Việt Nam học và Tiếng Việt. Đồng thời đây cũng là tài liệu tham khảo để các bạn đồng nghiệp áp dụng vào thực tế giảng dạy. Nội dung cụ thể của cuốn sách bao gồm:

- Cung cấp những cơ sở lý thuyết về ngữ pháp và giảng dạy ngữ pháp.
- Xây dựng một chương trình giảng dạy ngữ pháp tiếng Việt từ bậc cơ sở đến hoàn thiện.

- Cung cấp phương pháp giảng dạy ngữ pháp tiếng Việt với những bài học ví dụ cụ thể.

- Trình bày hệ thống bài tập ngữ pháp tiếng Việt thực hành.

Cuốn sách này; một mặt, kế thừa những thành tựu ngữ pháp học lý thuyết tiếng Việt và những thành tựu trong việc giảng dạy tiếng Việt như một ngoại ngữ nửa cuối thế kỷ XX. Mặt khác, tác giả của nó cũng đưa ra những kết quả nghiên cứu riêng của mình. Tác giả cuốn sách xin chân thành cảm ơn GS.TS. Hoàng Trọng Phiến và GS.TS. Đinh Văn Đức đã trực tiếp đọc và đóng góp những ý kiến quý báu.

Hà Nội, 2008

PGS.TS. Nguyễn Chí Hòa

NGŨ PHÁP VÀ GIẢNG DẠY NGŨ PHÁP TIẾNG VIỆT THỰC HÀNH

1.1. Ngữ pháp

Trong hầu hết các khía cạnh của việc giảng dạy ngữ pháp tiếng Việt thực hành, các giảng viên Tiếng Việt cần có kiến thức cơ bản và vững chắc về đặc trưng ngữ pháp, ngữ nghĩa, đặc trưng thông tin, đặc trưng ngữ dụng, các cách tổ chức câu và phương pháp giảng dạy câu tiếng Việt. Mục đích của cuốn sách này là khảo sát nội dung cơ bản và cung cấp một số phương pháp giảng dạy ngữ pháp tiếng Việt theo yêu cầu của nội dung đó.

Tiếng Việt gồm nhiều phương ngữ khác nhau và mỗi phương ngữ có đặc trưng riêng của mình, nhưng các nguyên tắc cơ bản của việc tổ chức câu được miêu tả ở đây là của hầu hết, nếu không muốn nói là của tất cả các phương ngữ.

Các nhà ngữ pháp nghiên cứu một ngôn ngữ để tìm ra loại đơn vị ngôn ngữ nào mà người nói đang tổ chức thành các phát ngôn, họ cố gắng tìm ra cách mà các đơn vị được kết hợp với nhau; hoặc, nói một cách khác là cấu trúc của nó. Các đơn vị này được tổ chức sao cho phù hợp với nội dung –

